

UAB „Tyrens”
Kultūros paveldo departamento
Prie Kultūros ministerijos
Mokslinei archeologijos komisijai

**UŽKALNIŲ SENKAPIO (6567) (PANEVĖŽIO R., RAMYGALOS SEN.)
ARCHEOLOGINIO PAVELDO TYRIMŲ BŪTINYBĖS ĮVERTINIMO PAŽYMA**

Vilnius
2025 09 18

Bendrieji duomenys

UAB „Tyrens Lietuva“ pradėjo Valstybinės reikšmės magistralinio kelio A8 Panevėžys–Aristava–Sitkūnai išplėtimo į dviejų juostų greitkelį projektavimo darbus. Šalia esamo magistralinio kelio yra 2 registriniai valstybės saugomi archeologiniai paminklai, vienas iš kurių yra Užkalnių senkapis (6567) (Panevėžio r., Ramygalos sen.). Kultūros vertybių registre apie šį senkapį pateikti tik paveldosauginiai duomenys, todėl reikalingas tyrimų reikalingumo įvertinimas.

Esama situacija

Dabar saugoma beveik šiaurės – pietų kryptimi pailga apie 290 m ilgio iki 60 m pločio bendro 12269 m² ploto teritorija, kurios šiaurinėje dalyje yra apie 10 m skersmens iki 1,5 m aukščio krūmais apaugusi kalvelė. Užkalnių senkapis yra į vakarus nuo magistralės A8 (Vandžiogalos gatvė), kitapus kelio griovio esančioje aukštumėlėje kiek nelygiu paviršiumi. Jis dirvonuoja arba apaugęs atskirais lapuočių medžių ir krūmų guotais. Ties aukštesne kalvele įkastas tipinis tarybinis betoninis ženklas su užrašu, kad tai yra XVII–XVIII a. kapinynas.

Anksčiau vykdytų archeologinių tyrimų apžvalga

Užkalnių senkapis (6567) (Panevėžio r., Ramygalos sen.) žinomas nuo 1935 m., kuomet nurodyta, kad „per senkapius yra vedamas naujas plentas“ (Kultūros paveldo departamento Paveldosaugos biblioteka. Valstybės archeologijos komisijos medžiaga, f. 1, ap. 1, nr. 66, p. 206). Kokią senkapio teritoriją palietė šie darbai – neaišku. Tarpukario laikotarpiu jame stovėjo „keli mediniai kryžiai“, rasta žmonių kaulų (Ten pat, p. 206). Kitais duomenimis čia „rasdavo įvairių brangių metalų kilpų ir pasagų..., ten įvyko smarkus Švédų mūšis“ (Ten pat, p. 212).

Tarybinio laikotarpiu Užkalnių senkapis žvalgytas du kartus, tačiau konkrečių duomenų apie jį ir tada surinkta mažai. 1975 m. minima, kad „matosi daug išpustytų kaulų“, „randama radinių“ (Markelevičius J. Panevėžio rajono archeologinių paminklų žvalgymo ataskaita, *Lietuvos istorijos instituto rankraštynas*, f. 1, b. 130, p. 19–20). Kokie tai radiniai – duomenų nėra. Nežinoma jų esant ir muziejuose. 1981 m. nurodoma, kad senkapio kalvelės „R dalis nukasta tvarkant kelią“, o „kita kalvelės dalis iškasinėta duobėmis, ... Vietomis mėtosi kaukolių fragmentų. Apie radinius duomenų nėra“ (Žvalgymai Panevėžio rajone 1981 m., Urbanavičius V. *Sugražinta praeitis*, Vilnius, 2011, p. 354). Iš pateiktų duomenų neįmanoma nustatyti senkapio chronologijos, buvę mediniai kryžiai rodytų čia žmones laidojus dar XIX a. Viena aišku, kad senkapis yra smarkiai apardytas tiesiant plentą – dabartinį magistralinį kelią A8, tačiau dabartinė jo išvaizda rodytų, kad kažkokia senkapio dalis yra išlikusi.

Įvertinimo išvados

Registrinis Užkalnių senkapis (6567) yra moksliniam pažinimui saugoma archeologijos vertybė, bet naujos magistralės projektavimo darbai galimi ir jo teritorijoje. Parengus projektą į jį patenkanti senkapiro teritorijos dalis turi būti pilnai iširta prieš pradedant magistralės statybos darbus. Tikslesnės archeologinių tyrimų apimtys bei pobūdis bus nustatytos archeologinių tyrimų projekte jau turint parengtą magistralės projektą. Už saugomos teritorijos ribų esančios senkapiro aplinkos archeologiniai žvalgymai atliekami kartu su visos magistralės statybos darbų metu vykdomais viršutinio žemės sluoksnio nukasimo darbais.

Archeologas

Priedai:

1 pav. Užkalnių senkapiro (6567) situacijos planas (*kvr.kpd.lt*).

2 pav. Senkapio vaizdas iš šiaurės 2025 m. vasarą. *G. Zabelos nuotr.*